

INSTRUKCJA[©]

Obrączkarza

GBPW KULING

>>>> **2009** <<<<

PRZECZYTAJ ZANIM
ZACZNIESZ PRACĘ
BEZWZGLĘDNI PRZESTRZEGAJ!!!

Instrukcję z ubiegłego roku wyrzuć!

OBRACZKOWANIE

- Obrączki kulingowskie zakładamy na wszystkie ptaki wodne i wodno-błotne oraz na pliszki i świergotki. Inne gatunki kierownik może obrączkować swoimi obrączkami, ale też może zakładać obrączki zespołowe. **ZE WZGLĘDU NA KOSZTY ORGANICZAĆ OBRACZKOWANIE GAT. NIEKULINGOWSKICH!**
- W workach przetrzymujemy tylko ptaki wróblowate, pozostałe w koszach. Kosze i worki na ptaki muszą być czyste i suche. Nie przetrzymujemy koszy i worków z ptakami na słońcu! Ptaki nie mogą czekać!!! Obrączkuj je od razu po przyniesieniu z obchodu.
- Liczba ptaków w koszu zależy od jego wielkości i wielkości ptaków. W razie większej liczby schwytych ptaków trzeba je rozlokować w koszach lub kartonach. Pamiętaj, że w koszach i kartonach ptaki muszą mieć luz, a karton musi mieć wentylację.
- Sprawdzaj jaki typ obrączek zakłada się na dany gatunek - **nie polegaj na własnej pamięci!** Sprawdzaj też uważnie czy zakładacie kolejną obrączkę.
- Podczas obrączkowania na punkcie obowiązuje cisza i skupienie. Szczególną uwagę trzeba zwracać na numery obcych obrączek i zawsze czytać je dwa razy.
- Uzupełniajcie na bieżąco numery obrączek zakładanych na punkcie (okładka zeszytu) i na ewentualnym „desancie”, tak aby zawsze wiedzieć czy ptak noszący już obrączkę jest od retrapem (R, CR), kontrolą (C), czy retrapem dziennym (D).
- Zdejmuje się tylko obrączki, aluminiowe założone ptakom wodnym i wodno-błotnym, gdy możemy zmienić taką obrączkę na stalową oraz obrączki bardzo zniszczone. Nie zabierać zdjętych obrączek. **UWAGA-WYJĄTEK: Nie zdejmujemy estońskich obrączek z mew pospolitych – chyba że są wytarte**
- Retrapy [R, CR, D] ważymy, określamy otłuszczenie, zapisujemy wiek i płeć.
- Sprawdzaj wymiary i oznaczenie płci i wieku retrapów - jeśli są różnice - przeanalizuj jeszcze raz wszystkie cechy i zapisz komentarz w polu UWAGI
- Przed ważeniem zawsze sprawdzaj czy waga jest wytarowana, a summiarka wyzerowana.
- Wszystkie nieprawidłowości w kolejności numerów zakładanych obrączek zaznaczaj wykrzyknikiem na marginesie zeszytu.
- Najpierw obrączkuj gatunki wrażliwe: kuliki, szlamniki. Pamiętaj, że wróblowe, też nie mogą wisieć w workach zbyt długo.
- W przypadku ptasiego potopu, gdy nie będziesz miał szans na "zrobienie" wszystkich ptaków w ciągu 2 godzin, zaprzestań mierzenia i ważenia ptaków.
- **Nie polegaj za bardzo na swojej pamięci** - sprawdzaj zalecenia dotyczące poszczególnych gatunków.
- Osoba zapisująca musi być wcześniej zaznajomiona z zasadami dotyczącymi zapisywania w zeszytach.

CHWYTANIE PTAKÓW

- Pierwszy obchód do wacków robimy nie później niż 2 godziny po wschodzie słońca. Ostatni obchód wykonujemy po zapadnięciu zmroku.
- Zawsze zabieraj na obchód kosz i worki na wróblaki. Nigdy nie noś dużych gatunków siewek w ręku i w workach.
- Obchody do wacków rób nie rzadziej, niż co 2 godziny. Sieci MUSZĄ być sprawdzane co godzinę. W przypadku nocnego łapania kulików - co 0,5 godz.
- Wacki stawiane na "glucie" muszą pływać na belkach z drewna, tak aby nie zatoneły. Pamiętaj, że sam „glut” utrzymuje wacki tylko przez kilka godzin.
- Nie dopuszczaj, aby podłoże w komorach zbiorczych wacków było mokre. Nasyp tam piasku, lub włóż pociętą trawę.
- Dziczenia nocne z magnetofonem i sieciami oraz na noclegowiskach pliszek – są gorąco polecane. Jednak należy je wykonywać tylko wtedy, gdy nie zakłóci to normalnej pracy punktu.
- Po zakończeniu nocnego chwytania na głosy zwija się sieci i zabiera sprzęt. W dzień sieci mogą być używane tylko WTĘDY, gdy możemy kontrolować je co godzinę. Nie używamy sieci przy złej pogodzie, tj. w przypadku deszczu (czy nawet mżawki) lub silnego wiatru. W takim przypadku sieci powinny być zwinięte lub zdjęte.
- Nie wysyłaj do sieci osób niedoświadczonych.
- Pamiętaj o uczeniu nowych załogantów umiejętności obchodzenia się z ptakami, a w szczególności wyplątywania ptaków z sieci.
- Na bieżąco czyść i naprawiaj wacki oraz sieci. Bierz na obchód sznurek i drut.
- Kierownik może ustawić swoje prywatne sieci na wróblaki tylko wtedy, gdy nie zakłóci to pracy punktu.

OBRACZKOWANIE POZA OBOZAMI

- Stosuj się do ograniczeń i priorytetów dotyczących gatunków i klas wiekowych.
- Obrączkując w miejscach publicznych zachowaj przyjazne stosunki z ludnością i mundurowymi.

PRIORYTETY 2009

- Wszystkie mewy (nie juv) w okresie pierzenia lotek (V-IX), oczywiście z zapisem pierzenia lotek!!!!
- Priorytetowe klasy wiekowe: L. ridibundus i L. canus w II szacie

Co zawsze warto obrączkować i pomierzyć:

Ze względu na przyszłe plany L. marinus, F. atra,
Dla własnej satysfakcji - to co sprawia Wam radochę.

PTAKI MARTWE

- Każdy przypadek śmierci ptaka w pułapce i w sieci zapisywać w zeszycie obrączkowania. W rubryce UWAGI wpisujemy przyczynę śmierci. Trzeba podać wszystkie możliwe do wykonania pomiary, godzinę obchodu. Ważymy tylko ptaki świeże, nieuszkodzone i suche. Jeśli ptak nosił obrączkę, to zapisać także numer obrączki zgodnie z zasadami wypełniania rubryki Obrączka.
- Płeć ustaloną sekcyjnie wpisujemy w kółku. **UWAGA! Jeśli ptak jest świeży i nieuszkodzony, nie sprawdzaj płci sekcyjnie. WAŻNE BY ZWAŻYĆ PTAKA JAK NAJSZYBCIEJ PO ŚMIERCI!**
- Świeże, nieuszkodzone ptaki dostarczać do Katedry lub zamrozić gdzieś w pobliskiej wsi (znajomi, sklepowa itp.) i wywieźć przy najbliższej okazji. Pamiętaj o napisaniu kartki z datą, miejscem i pozycją w zeszycie obrączkarskim (unikalny numer ma składać się z daty i dwucyfrowej liczby porządkowej, np. 06071301 – pierwszy ptak z 13 lipca 2006), tak aby później wiedzieć, który to ptak.
- Ptaki martwe nie mogą zalegać w obozie na widoku! Po ich przyniesieniu "obrabiaj" je od razu. Staraj się ograniczyć do minimum śmiertelność ptaków związaną z chwytaniem. Można trzymać straż przy wackach w ciągu dnia (drapieźniki są bardziej płochliwe niż siewki). Gdy drapieźniki dobierają się do ptaków w nocy - zamykać wacki na noc i otwierać je na godzinę przed terminem pierwszego obchodu. Żeby uniemożliwić dostęp ptakom drapieźnym i wronom do komory zbiorczej, można ustawić nieużywane ramki na kształt "namiotu" nad komorą lub powbijać długie (rozwidlone) patyki, tak aby uniemożliwiały dostęp do wacka z powietrza. Pochwyconego ptaka drapieźnego należy zaobrączkować i wywieźć natychmiast w celu wypuszczenia z dala od punktu badawczego, nie bliżej niż 10 km od obozu.
- Niedopuszczalne jest aby całe, nieuszkodzone ptaki zabierał z sobą ktoś do własnych celów. Muszą one być dostarczone do Uniwersytetu Gdańskiego w celu dalszych badań!

PIÓRA SIEWEK

Powstaje klucz do oznaczania wieku i płci siewek. Ważne jest by zrobić kolekcję piór kluczowych przy oznaczaniu. Pióra takie (zobacz w kluczu które) trzeba wyrwać, opisać i schować do woreczka, lub papierowej koperty. Szczególnie ważne są pióra z gatunków, które chwytają się rzadko.

LICZENIA ZASADY OGÓLNE

- Pamiętaj, że liczenia są tak samo ważne jak obrączkowanie, a nawet czasem ważniejsze.
- Licz z podziałem na wiek (jeśli to możliwe u danego gatunku) i płęć (u batalionów). Liczenia bez takiego podziału tracą dużo na wartości.
- Nie wysyłaj niesprawdzonych ludzi na liczenia. Zapisuj kto liczył, kto, co widział. Każda karta liczenia MUSI być podpisana przez osobę rzeczywiście wykonującą liczenie, a nie osoby towarzyszące.
- Nie zabieraj zeszytu liczeń ze sobą w teren. Notuj w notesie lub na kartce i uzupełniaj zeszyt liczeń od razu po powrocie.
- W rubryce "MAX" notuje się maksymalną liczebność danego gatunku w ciągu dnia, gdy była ona wyższa niż podczas liczenia.
- Notuj także wszystkie pojawy ciekawszych gatunków ptaków.
- W przypadku rzadkości zawiadom!

FINANSE

- Fundusze - nie szastaj forszą. Trzymaj się ustalonych tygodniowych kwot
- Nie można przekraczać kwot tygodniowych. Jeśli taki wypadek zaistnieje - kierownik i załoga żywią się za własne pieniądze.
- Jeśli zostaną pieniądze z danego tygodnia - nie wydawaj ich!
- Wszelkie dochody, np. ze sprzedaży koszulek i nieodebrane kaucje zasilają fundusz KULINGa.
- Pieniądze trzymaj w zamknięciu.

WYKAZY – NOWOŚĆ

- Osoby zakładające Kuligowskie obrączki poza obozami są zobowiązane wpisać całość danych (także biometria!) do formularza Excela – zgodnie z wytycznymi.
- W przypadku obrączkowania krzyżówek w Gdańsku, Olsztynie i Szczecinie trzeba podać oprócz miejsca (dzielnicy) zaobrączkowania także tzw. obiekt (czyli np. konkretny staw).
- Ze względu na konieczność częstego aktualizowania strony WWW KULINGa, wprowadza się zasadę przekazywania na bieżąco tego, co się zaobrączkowało (SMS: 503-603-936, lub szymbz@poczta.onet.pl).
 - Obrączkowanie na obozach – codziennie SMS z wynikami za dzień poprzedni

5 stycznia NIEPRZEKRACZALNY termin rozliczenia obrączek

KIEROWNIK i ZAŁOGA

- **KIEROWNIK MA WŁADZĘ ABSOLUTNĄ**
- Obrządkuje tylko obrządkarz.
- W dniach wspólnego pobytu dwóch kierowników na punkcie - należy pomierzyć wspólnie serię ptaków – wyniki wpisywać w zeszytce do kalibracji. Za zgodne uważa się pomiary w zakresie +/- 0,2 mm (w przypadku średniej wielkości ptaków).
- Jeśli zdarzy się konieczność pozostawienia punktu bez kierownika na czas dłuższy niż okres między obchodami - wacki zamyka się, sieci zwiija, kierownik wyznacza osobę odpowiedzialną za obóz, a załoga ma dbać o czystość wacków i ich stan techniczny.
- Kierownik może wyrzucić załoganta za niesubordynację i inne przestępstwa przeciw jego władzy i rozkazom.
- Załoganci, od razu po przyjeździe muszą być zaznajomieni z zasadami panującymi na punkcie. (**MAŁY KODEKS ZAŁOGANTA**)
- Załogę przyjmować ściśle wg listy. Nie dotyczy to obecnych i byłych kierowników. Dodatkowe osoby można przyjmować wyłącznie na zwolnione miejsca (szczególnie w okresie braków w załodze) i tylko wtedy gdy jest gdzie spać (bez pogarszania komfortu innych osób). Na punkcie może nocować i żywić się tyle osób, by nie przekroczyć tygodniowych kwot finansowych.
- Z kierownikiem może na obozie przebywać osoba towarzysząca lub rodzina - ale patrz punkt powyżej!!!
- Jakielkolwiek formy aktywności muszą być pod kontrolą kierownika. Zawsze najważniejsze są PTAKI i sprawna praca punktu badawczego.
- Wyjścia do knajpy są rzeczą wyjątkową i odbywają się wyłącznie za zgodą kierownika. Inne imprezy NIE MOGĄ powodować jakichkolwiek zakłóceń w pracy punktu. Pamiętaj, że nie zawsze wszyscy chcą imprezować i mają prawo wyspać się.

OGÓLNE

- Pracownicy Centrali Obrządkowania lub inne osoby (mające pisemne upoważnienie) teoretycznie mają prawo kontrolować pracę punktu. W przypadku stwierdzenia przez kontrolera nieprawidłowości w pracy punktu należy sporządzić z udziałem kierownika punktu notatkę, podpisaną zarówno przez kontrolującego (kontrolujących), jak i kierownika punktu. W przypadku braku zgody tego ostatniego na zarzuty stawiane w notatce, kierownik punktu jej nie podpisuje, lecz wyraża swoje zdanie na piśmie, jako "votum separatum". W takich sytuacjach votum separatum kierownika powinno być podpisane przez kontrolującego. Notatkę sporządza się z kopią, która pozostaje u kierownika punktu. Jeśli kontroler nie ma uwag, co do pracy punktu, także sporządź notatkę i podpisz ją wraz z kontrolerem.
 - Nad Wisłą obowiązkowo słuchać prognoz stanu poziomu wody (fale długie: 12.00). W razie zbliżającej się powodzi przestawić pułapki, tak aby ich nie zalało.
 - Pułapki są delikatnej konstrukcji. Nie wciskaj płotów w podłoże, bo łatwo się łamią. Przeńs je ostrożnie, nie rzucaj nimi! Wszelkie naprawy rób na bieżąco, wymieniając uszkodzony element lub przynosząc pułapkę do obozu. Naucz załogantów jak obchodzić się z pułapkami!
 - W obozie zawsze musi przebywać co najmniej 1 osoba. Nie zostawiaj obozu na noc bez dozoru! Na noc trzeba chować wszystkie sprzęty, także obrączki, zeszyty, wagi, suwmiarki.
 - Dbaj o sprzęt elektroniczny, Nie narażaj go na wilgoć – zwłaszcza w nocy chowaj go do szczelnych pojemników.
 - Pamiętaj o prawidłowym podłączaniu akumulatorów (plus, minus). Odwrotne podłączenie spali sprzęt!!!!
- Zabrania się kontaktów z kłusolami i nielegalnego łowienia ryb!

BHP

Ze względu na zagrożenie ptasią grypą trzeba koniecznie zastrzyć zasady przestrzegania higieny podczas obrączkowania.

Fakty: Prawie wszystkie dotychczasowe ofiary ptasiej grypy to pracownicy ferm drobiu. Teoretycznie obrączkarze są grupą zwiększonego ryzyka. Zarazić się można przede wszystkim przez odchody ptaka (nawet stare i zaschnięte), przenosząc je na błony śluzowe (także świeże skaleczenia).

W czasie obrączkowania często bezwiednie pocieramy ręką nos, oczy (zwykły odruch niezwiązany z samym obrączkowaniem – zwłaszcza, gdy obrączkujemy zimą i wycieramy nos). Ta sytuacja jest najbardziej niebezpieczna. Tak samo, jeśli mamy na ręce świeże skaleczenie (np. jesteśmy podrapani, podziobani przez ptaka). Niebezpieczny może być też pył unoszący się z nad wyschniętych odchodów.

Nakazy:

- Myć ręce po obrączkowaniu – nawet jednego ptaka. Dotyczy to też załogantów, którzy przynoszą, lub wypuszczają ptaki.
- Podczas obrączkowania – nie wolno spożywać posiłków.
- Zmywać odchody na bieżąco – stosując detergenty.
- Nie dopuszczać do gromadzenia się odchodów (prać woreczki, często wymieniać gazety na dnie koszy, myć kosze).
- Miejsce obrączkowania powinno być odseparowane od jadalni.

ZAPISY W POSZCZEGÓLNYCH RUBRYKACH ZESZYTU

- Pisz starannie i czytelnie! Nie jesteś jedyną osobą, która ma odczytywać zapisy. Używaj tylko niebieskiego długopisu.

- Ptaki martwe także wpisujemy do zeszytów obrączkarskich!!!!

- Używamy następujących zeszytów:

- do wróblowych
- do siewek (oddzielne dla najczęściej zakładanych typów obrączek)
- do mniejszych gatunków mew (Fs). Oddzielna seria obrączek niż do siewek!!!
- do większych gatunków mew (Ds)
- do ptaków wodnych (Ps, Ss, Ws)

Pozostałe gatunki można wpisywać do zeszytu zgodnego z serią obrączek zakładaną na dany gatunek, np. chruściele i rybitwy do zeszytu z siewkami.

- W oddzielnym zeszycie znajdują się karty pierzenia dla siewkowców
- Wypełnij stronę tytułową (okładka) zeszytu!
- Na wewnętrznej stronie okładki wpisz wszelkie przerwy w chwytaniu i inne kataklizmy.
- W kolumnach oznaczonych: **X** nie wolno stosować znaku przedłużenia, | - znak przedłużenia dozwolony i zalecany
o - stosowanie znaku przedłużenia nie jest konieczne
- **Data** - wpisywać dzień i miesiąc - nie odwrotnie (np.: 01.09, lub 1.09)
- **Godz** - tylko pełne godziny. Nigdy nie używaj symboli N, R - pisz konkretną godzinę! Godzina 24 oznacza zaobrachkowanie ptaka między 23.30 a 0.30. Nie wpisujemy godziny 0 - zamiast niej wpisujemy 24.
- **Obrączka typ** - litery typu obrączek. Wypełniamy tylko na początku strony, gdy zeszyt dotyczy tylko jednego typu obrączek, lub w zeszycie dla wielu typów, gdy ten ulega zmianie. Dla retrapów i obrączek obcych (kontroli) wypełniamy ją zawsze!
- **Obrączka seria** - cyfry serii (numer bez dwóch ostatnich). Wypełniamy tylko na początku strony lub po zmianie typu obrączek. W przypadku retrapów i obrączek obcych (kontroli) wpisujemy tu cały numer!
- **Obrączka nr** - dwie ostatnie cyfry numeru obrączki. W przypadku retrapów i obrączek obcych (kontroli) rubrykę tę zostawiamy pustą!

UWAGA!

Gdy ptaka przeobrachkowujemy (zdejmujemy starą obrączkę) to w rubryce status wpisujemy **CZ**. Obrączkę zdjętą wpisujemy w dowolnej wolnej rubryce.

- **Gatunek** - gatunek. Używamy skrótów 6 literowych pisanych DUŻYMI LITERAMI (3 pierwsze litery nazwy rodzajowej i 3 pierwsze gatunkowej). Wyjątki: Calidris alpina (CALPIN), Calidris alba (CALLBA), Calidris minuta (CALUTA), Acrocephalus palustris (ACRRIS), Acrocephalus paludicola (ACROLA), Mergus serrator (MERRAT), Mergus merganser (MERGAN), Podiceps cristatus (PODTUS), Podiceps grisegena (PODENA), Porzana porzana (PORANA).

- **Płc** - płeć - wpisywać tylko gdy jest się pewnym oznaczenia. Zapisy ze znakiem zapytania umieszczać w rubryce UWAGI. Płeć ptaków martwych ustaloną sekcyjnie wpisujemy w kółku.
- **Wiek** - (wg EURINGU) - 1, 2, 3, 4, itd.; po1, po2, po3, po4, itd.
W przypadku immaturalnych mew dodatkowo wpisać szatę w polu UWAGI.
- **Stat.** - rodzaj wpisu (status)
Rubryka pozostaje pusta przy ptaku, który nie nosił obrączki i został zaobrączkowany.
- B** - brak obrączki (także obrączka zgubiona lub źle wybita i niezałożona)
- R** - retrap - ptak nasz z tego sezonu (do 30 dni od zaobrączkowania)
- C** - kontrola - ptak z obcą obrączką
 - CR** - ptak z obcą obrączką schwytyany ponownie
 - CZ** - ptak z obcą obrączką, którą zamieniono na naszą (przeobrączkowanie)
 - CD** - dołożenie obrączki - obecnie niedozwolone!
- D** - ptak (retrap) z tego samego dnia.
- M** - ptak martwy – bez obrączki
 - RM** - retrap martwy
 - CM** - ptak martwy z obcą obrączką
 - DM** - martwy retrap z tego samego dnia.
- **Met** - metoda chwytania
- W** - ptak schwytyany w wacka
- N** - (net) ptak z sieci półkowej bez wabienia głosami
- S** - (spring trap) pułapka sprężynowa (sklopek), lub inna pułapka samozamykająca się.
- L** - (loop) pętka lub ręką
- M** - (mortar net) sieć moździerzowa, inna sieć przykrywająca z góry
- G** - na gnieździe lub pisklaku (niezależnie od metody)
- V** - wabienie na głosy (niezależnie od metody chwytania)
- DCG** - długość całkowita głowy (pomiar suwmiarką).
- Dz** - długość dzioba (pomiar suwmiarką). Pomiar ten wykonujemy tylko u gatunków, gdzie granica dzioba jest wyraźna, czyli np. nie mierzymy go u rodzaju Tringa, Actitis, Philomachus.
- WD** – wysokość dzioba (tylko u mew)
- Skok** – długość kości skokowej (suwmiarka)
- SzP** - skok z palcem bez pazura (pomiar linijką). Zwróć uwagę, czy w stawie skokowym jest kąt prosty i czy goleń dolega to stopki.
- Skrz** - długość skrzydła (pomiar linijką).
- Specjal** - rubryki na pomiary (zapisy) specyficzne u danych gatunków (patrz instrukcje szczegółowe)

Lotki I rz, Lotki II rz - stadium pierzenia lotek pierwszo i drugorzędowych (u siewkowców jest ich po 10). Podaje się stadium, a w wykładniku potęgi liczbę lotek w danym stadium; np. $5^1 4^2 1^1 0^6$

- Wszystkim dorosłym siewkowcom sprawdzamy jesienią stadium pierzenia lotek pierwszo i drugorzędowych. Robimy to nawet u gatunków, które zwykle się w okresie wędrówki lotek nie pierzą.

0. pióro stare

1. pióra brak, lub w palce

2. pióro wyrosnięte do 1/3 swej końcowej długości

3. pióro między 1/3 a 2/3 końcowej długości

4. pióro powyżej 2/3 swej końcowej długości - ale nie wyrosnięte do końca (nasada stosiny w palce)

5. pióro w pełni wyrosnięte (nasada stosiny bez śladów pałki)

9. pióro niewymienione w poprzednim pierzeniu (stara generacja, starsza niż ta określana w danym momencie jako stadium 0 – występuje np. u rybitw).

UWAGA-stadium 5 staje się stadium 0 z dniem 1 stycznia.

Cięż - ciężar. Jeśli u wróblaków ważysz z dokładnością do 0,5 g, to nie zapomnij o zerze po przecinku przy pełnych gramach, np. 10,5; 10,0.

Kol.Obr. - kolorowe obrączki. Jeśli zostały założone (lub już były na ptaku) wpisujemy +. Jeśli były to obrączki numerowane, to wpisujemy numer.

Krew – jeśli pobrano krew zaznaczamy to jako **K**, jeśli płukano żołądek to wpisujemy **P**. Unikajmy sytuacji, by jednocześnie był **K** i **P**.

Kar.Pie. - Wpisujemy tu "+" gdy wypełniono kartę w zeszycie pierzenia.

Obr - inicjały obrączkarza. Wpisujemy na początku każdej strony i przy zmianie.

Uwagi - uwagi dodatkowe. Tu wpisujemy np. przyczynę śmierci ptaka martwego.

Lista obrączkarzy KULINGa z oficjalnymi inicjałami – 2009/2010

Bela Gerard **GBE**

Bzoma Szymon **SZB**

Górecki Dariusz **DGR**

Hybsz Robert **RHY**

Kajzer Zbigniew **ZKR**

Kasprzykowski Zbigniew **ZKS**

Kleinschmidt Lucjan **LKL**

Koss Mikołaj **MIK**

Kośmicki Andrzej **AKS**

Kozik Radosław **RKO**

Krupa Robert **RKR**

Meissner Włodzimierz **WMS**

Menderski Sebastian **SMS**

Niemczyk Artur **ARN**

Polak Marcin **MPO**

Remisiewicz Magdalena **MRM**

Rydzkowski Piotr **PRD**

Szurlej Aleksandra **ASZ**

Ściborski Mateusz **MSC**

Włodarczak-Komosińska Anna **AWŁ**

Wołoszyk Lucyna **LWL**

Wójcik Cezary **CWJ**

WSZYSCY powinni częstego zgrywać się w pomiarach między sobą

ZESZYT PIERZENIA SIEWEK

Konieczne: CHARADRIUS, CALTEM i CALLBA. Pozostałe gatunki-jak będzie czas.

W kolejnych rubrykach notuje się dwie oceny: szacunkowy procent NOWYCH piór w danej generacji upierzenia (Pokrycie-**Pkr**) oraz szacunkowy procent piór rosnących (będących w pałkach) (Intensywność-**Int**). Do oceny intensywności pióra danej partii upierzenia trzeba rozchylić i obejrzeć stosiny!

Skala co 10%:

0 - brak piór danej generacji

10 - od 1% do 10% piór danej generacji

20 - od 11% do 20% piór danej generacji

itd.

90 - od 89% do 90% piór danej generacji

99 - powyżej 90% piór danej generacji (ale nie 100%)

100 - wszystkie pióra są danej generacji

BARKÓWKI - barkówki (duże i małe) UWAGA dolne barkówki mają znacznie większą powierzchnię, co może być mylące

MAŁE POKRYWY - bez części dłoniowej - tylko nad łotkami II rz.

ŚREDNIE POKRYWY - bez części dłoniowej - tylko nad łotkami II rz.

GŁOWA – wierzch głowy.

SPÓD CIAŁA – obszar upierzenia na mięśniach piersiowych. UWAGA – Pokrycie (**Pkr**) notujemy tylko dla gatunków o kolorze piór na brzuchu innym niż biały (dorośle: CALPIN, CALFER, CALCAN, PLUSQU)

STERÓWKI - kolejne 6 sterówek lewej strony (1 -najbardziej wewnętrzna) - notujemy w systemie jak pierzenie lotek, np: **0⁵2¹** (suma wykładników = 6)

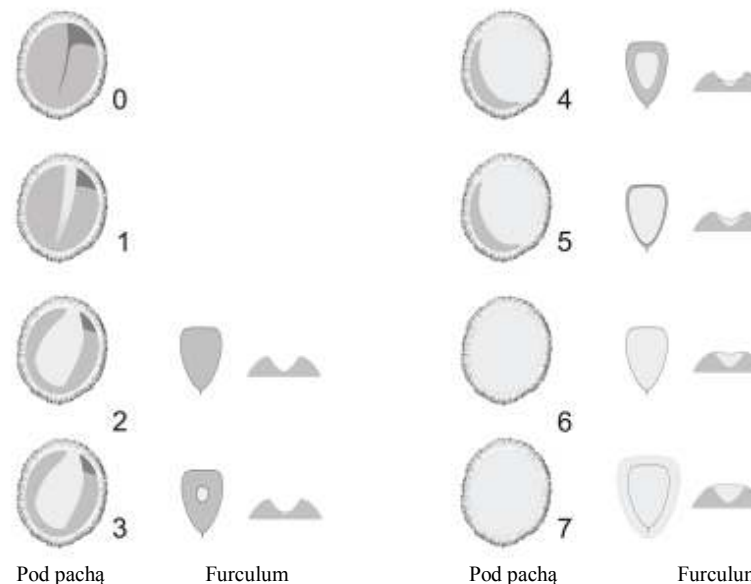
POBIERANIE KRWI DO OZNACZANIA PŁCI

Krew pobieramy od dorosłych ptaków: CHAHIA, CHADUB, CALTEM, CALUTA, PLUSQU, CALFER, CALCAN oraz dorosłych i młodych CALLBA i NUMARQ.

Dla CHAHIA i CHADUB – dodatkowo robimy zdjęcie, na którym ma być widać bok głowy i piersi.

OTŁUSZCZENIE - NOWOŚĆ

Siewkowce

FS	Pod pachą	Furculum
0	Pod skórą kolor cielisty. Zupełny brak tłuszczu.	Nie trzeba sprawdzać.
1	Mała, zwykle wydłużona, jasna powierzchnia z tłuszczem. Wypełnia zagłębienie między mięśniami.	Nie trzeba sprawdzać.
2	Tłuszcz wylewa się z zagłębienia między mięśniami i tworzy okrągłą, NIE WYPUKŁĄ poduszkę dochodzącą do dziury pod ramieniem. Dziura pod ramieniem dobrze widoczna.	Brak tłuszczu, lub bardzo małe pasemko na dnie.
3	j.w.	Furculum wypełnione tłuszczem do 1/3 (mniej niż w połowie)
4	Tłuszcz w postaci WYPUKŁEJ poduszki. Częściowo może wypełniać dziurę pod ramieniem. Wokół tłuszczu widoczne mięśnie	Furculum wypełnione tłuszczem w połowie, brzegi warstwy tłuszczu mogą dochodzić do krawędzi furculum.
5	j.w.	Tłuszcz wypełnia całe furculum. Powierzchnia tłuszczu NIE JEST WYPUKŁA. Na środku powierzchni tłuszczu może być widoczne małe wgłębienie.
6	Tłuszcz w postaci WYPUKŁEJ poduszki. Dziura pod ramieniem wypełniona tłuszczem. Mięśnie w apterium niewidoczne.	Nie trzeba sprawdzać.
7	Tłuszcz w postaci WYPUKŁEJ poduszki. Dziura pod ramieniem wypełniona tłuszczem. Mięśnie w apterium niewidoczne.	Tłuszcz pokrywa całe furculum i co najmniej częściowo pokrywa mięśnie piersiowe.

STADIUM 7 – proszę o zdjęcia i opisy!!!!!!

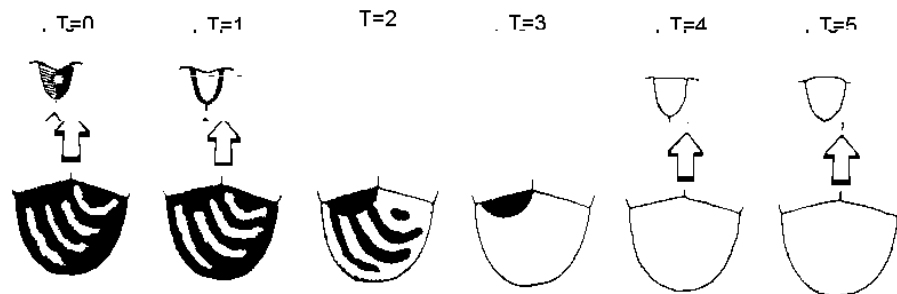
Tłuszcz u wróblowców

- określenie stopnia otluszczenia u wróblowców następuje w trzech etapach:

I - brzuch, II - furculum, III - mięśnie piersiowe

KLUCZ DO OKREŚLANIA STOPNIA OTLUSZCZENIA U WRÓBLOWCÓW

- I 1. Brzuch bez widocznego tłuszczu lub tylko ze śladami czerwonego tłuszczu II A
2. Brzuch z niepołączonymi pasmami tłuszczu (jelita widoczne) **T2**
3. Brzuch prawie cały pokryty tłuszczem, jelita niewidoczne, lecz widoczna wątroba **T3**
4. Brzuch całkowicie pokryty tłuszczem, może być widać wąski pasek wątroby ale w tym wypadku wałek tłuszczu jest widoczny tuż nad nim II B
- II A. 1. W furculum widoczny jest worek powietrzny (czasem też trochę tłuszczu) **T0**
2. Całe wnętrze furculum jest pokryte tłuszczem **T1**
- II B. 1. Warstwa tłuszczu w furculum płaska lub wklęsła **T4**
2. Warstwa tłuszczu w furculum wypukła **III**
- III 1. Boczne powierzchnie mięśni piersiowych bez pasemek tłuszczu **T5**
2. Boczne powierzchnie mięśni piersiowych z pasemkami tłuszczu **T6**
3. Mięśnie piersiowe częściowo pokryte tłuszczem **T7**
4. Mięśnie piersiowe całkowicie pokryte tłuszczem **T8**
(stadia T6, T7, T8 - u ptaków wędrujących przez Polskę raczej nie występują)

ZALECENIA DOTYCZĄCE POSZCZEGÓLNYCH GATUNKÓW

Calidris alpina

Specjal 1 - nie dotyczy ptaków młodych. Jeśli występują pokrywy typu AB, to zapisać to w tej rubryce

Specjal 2 - (ptaki młode i dorosłe) ilość białej barwy na 3 i 4 lotce pierwszorzędowej (liczona od wewnątrz). Jeśli biały pasek na zewnętrznej chorągiewce wyraźnie dotyka stosiny (krawędź styku równa co najmniej 5 mm) na jednej z tych lotek, zapisujemy to jako: 03, jeśli na obu: 33. Jeśli biały pasek jest węższy - wpisujemy 00.

Gallinago gallinago - mierzymy długość zewnętrznej sterówki (**Specjal 1**) od nasady wewnętrznej chorągiewki do czubka, nie prostując pióra. Pomiar z dokładnością do 1 mm. Nie wrywać pióra!

Numenius arquata – wewnętrzna chorągiewka skrajnej lotki pierwszorzędowej

Typ arquata

Typ orientalis

Wpisać w rubrykę Specjal 1 – arq, orient, lub pośredni. Zrobić zdjęcia lotki, podbarkówek, wyrwać najdłuższą podbarkówkę i wsadzić do woreczka podpisanego numerem obrączki

KACZKI, CHRUŚCIELE

- Zawsze mierzymy:
- DZ** - wzdłuż osi symetrii dzioba, od czubka do granicy opierzenia
- DCG, SzP, Skrz, Cięż**
- U młodych kaczek płeć sprawdzamy po obecności penisa w kloace
- Jeśli obrączka jest za duża na nogę pisklaka, stosować uszczelnienie z plasteliny
- Pisklęta wypuszczać wyłącznie w pobliżu rodziców, lub w miejscu schwywania

Fulica atra

UWAGA - ograniczony zestaw pomiarów aż do opracowania wcześniej zebranych danych

- **dziób** mierzymy od jego końca do wierzchołka kąta między łysinką a dziobem (bok nasady dzioba)
- **długość łysinki** - mierzymy od jej szczytu do wierzchołka kąta między łysinką a dziobem (bok nasady dzioba) (suwmiarka)
- **szerokość łysinki** - mierzymy suwmiarką w jej najszerszym miejscu.
- **Kolor skoku** - ubarwienie zewnętrznej strony skoku.
 - SZ - czysto szary
 - PO - szary z zielonym połyskiem
 - ZI - szary z zieloną smugą (ubarwienie, a nie połysk)
 - ZŻ - pas zielonkavo-żółty (kolor żółty słaby, poprzątkany zielonkawym)
 - ŻÓ - większość powierzchni skoku wyraźnie żółta
 - ŻP - większość powierzchni skoku żółto-pomarańczowa

OZNACZANIE WIEKU ŁYSEK ZIMĄ

Na ptaka młodego (1/2) wskazują następujące cechy:

- Kolor zewnętrznej powierzchni skoku szary, lub szary z delikatnym zielonkawym połyskiem
- Tęczówka brązowa

Na ptaka w wieku PO1/PO2 wskazują następujące cechy:

- Kolor zewnętrznej powierzchni skoku żółty/pomarańczowo-żółty, lub szary z wyraźną domieszką koloru żółtego
- Tęczówka jaskrawo czerwona

Ptaki dorosłe mają zazwyczaj wyraźnie większą łysinkę

Ptaki o zielonym skoku oznaczać jako L

MEWY

Dodatkowe pomiary wykonywane ZAWSZE w przypadku mew:

WD - wysokość dzioba na wysokości gonys (suwmiarka).

Kolor ALL - obecność barwy szarej lub brązowej na piórach skrzydełka (+ lub -)

Kolor PP - obecność barwy szarej lub brązowej na pokrywach pierwszorzędowych (+ lub -). Jeśli prążek obejmuje tylko stosinę, lub niewielki (WĘZSZY OD STOSINY) obszar wokół stosiny najbardziej zewnętrznych pokryw (lub tylko skrajnej pokrywy) znak + zapisujemy w nawiasie (+)

UWAGA - wszystkie podstawowe opisy i pomiary robimy na lewym skrzydle.

POMIARY NIEOBOWIAZKOWE

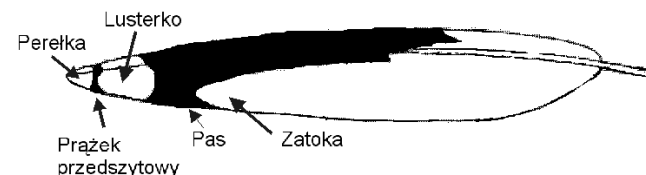
U **L. canus** i **L. argentatus** będących co najmniej w 2 szacie na obu skrzydłach sprawdzamy typ ubarwienia lotek (**T10, T9**), zasięg koloru czarnego (**N cz**) i liczbę lusterek (**N lus**). W zeszytach są rubryki dla lewego i prawego skrzydła!

U **Larus canus** z mierzymy, różnicę w długości lotek pierwszorz. Zapis w rubryce **Form Skrz** (tylko u ptaków z zakończonym pierzeniem lotek):

- Pomiar dotyczy 6 skrajnych lotek
- Mierzmy kolejne odległości zawsze odległości od szczytu najdłuższej lotki
- Jeśli szczyt skrzydła jest na przedostatniej lotce, to odległość do szczytu skrajnej lotki zapisujemy ze znakiem MINUS
- Różnice poniżej 1 mm ignorujemy - zapis 0. Pomiaru dokonujemy linijką.
- Przykładowe zapisy: : 3, 25, 59, 88, 109 -2, 14, 22, 78, 99 0, 21, 33, 67, 101

U **L. canus** i **L. argentatus** liczymy liczbę otworów pozostawionych przez piórojady na 10 i 9 lotce. Uwzględniamy 10 cm każdego z tych piór (od czubka) z lewego skrzydła. Sumaryczną liczbę otworów zapisujemy w rubryce **Wsz**

Pierzenie lotek pierwszo i drugorzędowych. Stosujemy standardowy system zapisu. Zwrócić uwagę zimą na możliwość występowania nowych w pełni wyrosniętych drugorzędówek (świeże pióra) obok starych (wystrzępione - czyli tych, do których stosujemy zapis 9). UWAGA Pierzenie zapisujemy w oddzielnym zeszytach!

ZALECENIA DOTYCZĄCE POSZCZEGÓLNYCH GATUNKÓW

Larus ridibundus

Zestaw ograniczony do czasu opracowania istniejących już danych

Kolor skok (Kolor skoku) - nie dotyczy ptaków w pierwszej szacie zimowej.

PO - brązowo-pomarańczowawe, pomarańczowe, lub domieszka koloru pomarańczowego

CZ - czerwone (bez koloru pomarańczowego)

WI - wiśniowo-czerwone.

B10 - długość białego koloru na przedniej krawędzi zewnętrznej chorągiewki 10 lotki pierwszorzędowej (pomiar linijką).

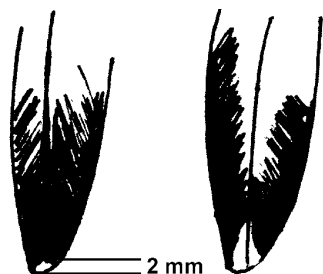

BC9 - długość czarnego koloru na przedniej krawędzi zewnętrznej chorągiewki 9 lotki pierwszorzędowej (linijka). UWAGA! Może wystąpić wartość 0 - brak czarnego paska, lub cała krawędź czarna - wpisać 100. (pomiar linijką).

Ncz - liczba lotek z kolorem czarnym. Jeśli kolor ten występuje tylko na jednej chorągiewce (nawet jeśli jest on słabo widoczny), to notujemy to jako 0,5. Przykładowy zapis 7,0 lub 7,5. Sprawdzamy oba skrzydła!

N lus - liczba perełek na obu skrzydłach.

Larus canus

Kolor skok **CI** - cielisty **SZ** - szary **ŻY** - żółtawy **ŻŻ** - wyraźnie żółty
Ncz - liczba lotek z kolorem czarnym. Jeśli kolor ten występuje tylko na jednej chorągiewce, to notujemy to jako 0,5. Przykładowy zapis 5,0 lub 6,5.

N lus - liczba lotek z "lusterkiem" (nie dotyczy końcowych białych plamek).

B10 - maksymalna długość lusterka na skrajnej lotce, na jej zewnętrznej chorągiewce (linijka). Nie zwracamy uwagi na prążek przedszczytowy - pomiar do końca lotki.

BC9 - maksymalna długość lusterka na 9 lotce (linijka).

Mierzmy na tej chorągiewce, na której kolor biały sięga dalej w kierunku nasady pióra. Pomiar identyczny z B10.

T 10 - Typ ubarwienia 10 lotki pierwszorzędowej.

T 9 - Typ ubarwienia 9 lotki pierwszorzędowej.

Typ 1 - lusterko nie dochodzi do brzegu pióra

Typ 2 - lusterko dochodzi do jednego brzegu pióra

Typ 3 - lusterko dochodzi do obu brzegów pióra

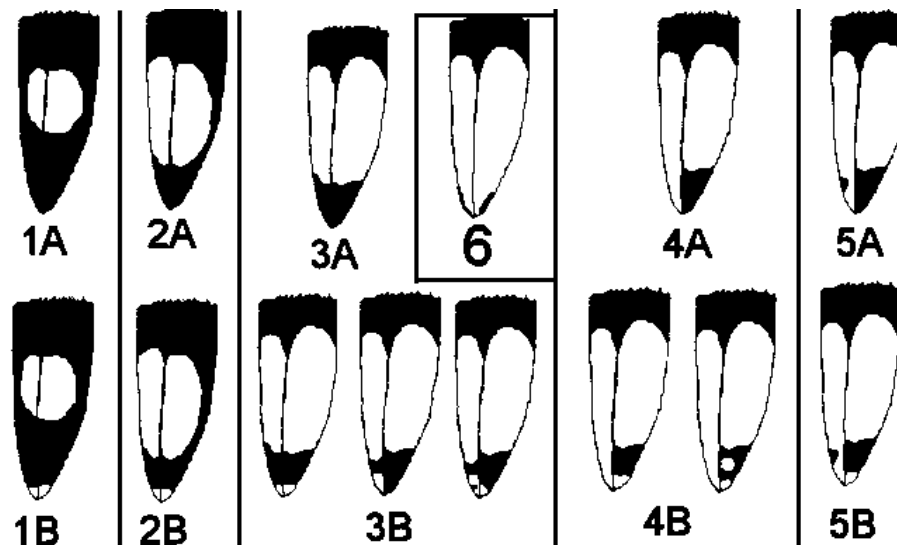
Typ 4 - lusterko na zewnętrznej chorągiewce dochodzi do czubka pióra

Typ 5 - jak typ 4 ale na zewnętrznej chorągiewce plamka nie sięgająca stosiny

Odmiana A - bez białej plamki na szczycie pióra

Odmiana B - z białą plamką na szczycie pióra o powierzchni, co najmniej 1mm²

Typ 6 - Lusterko połączone z perełką. Kolor czarny na obrzeżach lub go brak

Larus argentatus - ptaki w szacie ostatecznej

na podstawie instrukcji opracowanej przez P. Chylareckiego, W. Meissnera i A. Sikorę

stosować też do *L. cachinnans* i *L. mihachellis* – spróbujmy też do *L. marinus*

Kolor skok - jeśli skok nie jest ubarwiony jednolicie, to opisać to w UWAGACH.

CI - cielisty

SZ - szary

ŻY - żółtawy

ŻŻ - wyraźnie żółty

Kolor Obrp. - kolor obrączki powiekowej:

ŻŻ - żółty,

PO - pomarańczowy,

CZ - czerwony.

T10 - typ ubarwienia końcówki 10 lotki (5 kategorii): (Oba skrzydła!)

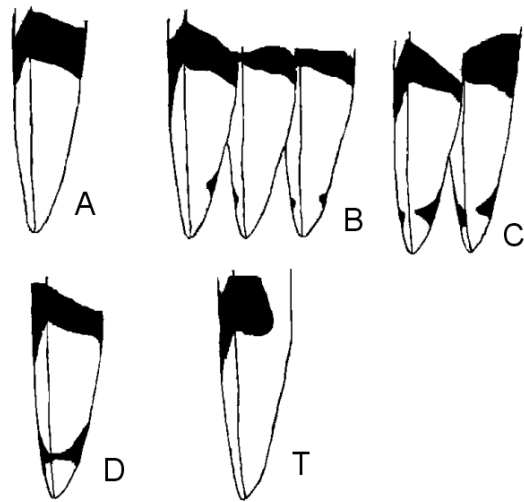
A - zupełny brak prążka

B - ślady prążka - czasem bardzo słabo widoczne

C - prążek niekompletny

D - prążek w poprzek całego pióra

T - szara zatoka łączy się z białym lusterkiem (prążka najczęściej brak)

UWAGA: Wyróżniamy jako oddzielne gatunki osobniki wykazujące komplet cech *L. cachinnans* i *L. mihachellis*. W wątpliwych przypadkach pisać LARARG i opisać wątpliwości.

T9 - typ ubarwienia 9 lotki (5 kategorii): (Oba skrzydła!)

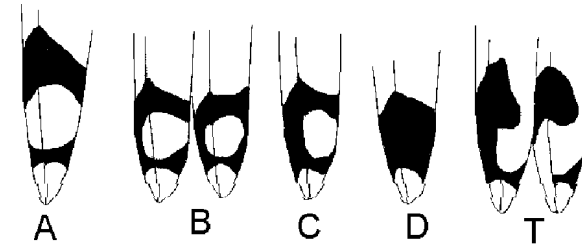
A - lusterko na obu chorągiewkach dotyka brzegów pióra

B - lusterko ca najmniej na jednej z chorągiewek nie dotyka brzegu pióra

C - lusterko tylko na jednej chorągiewce

D - brak lusterka

T - szara zatoka łączy się z lusterkiem (nie patrzymy wtedy na typ lusterka)

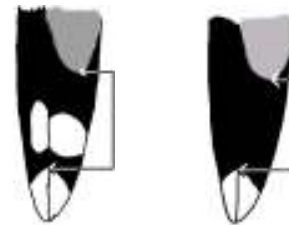
Ncz - liczba lotek z kolorem czarnym. Jeśli kolor ten występuje tylko na jednej chorągiewce (nawet jeśli jest on słabo widoczny), to notujemy to jako 0,5.

Przykładowy zapis 6,0 lub 6,5. (Oba skrzydła!)

B10 - maksymalna długość lusterka na skrajnej lotce, na jej zewnętrznej chorągiewce (linijka). Nie zwracamy uwagi na prążek przedszczytowy i pomiar wykonujemy do końca lotki. (Lewe skrzydło)

B9 - maksymalna długość lusterka na 9 lotce (linijka). Mierzymy na tej chorągiewce, na której kolor biały sięga dalej w kierunku nasady pióra. (Lewe skrzydło)

C8 - szerokość czarnego pasa na wewnętrznej chorągiewce 8 lotki. (Lewe skrzydło)

Ptaki martwe - nawet jeśli znajdziemy szczątki, podlegają powyższej procedurze.

Jeśli jest możliwe określenie płci po gonadach, to koniecznie trzeba robić !!!

W praktyce najlepiej posiadać w terenie nóż lub nożyczki oraz szczelne foliowe worki. Gdy nie mamy sprzętu do mierzenia ze sobą, to po określeniu wieku i płci, obciąć głowę, lewe skrzydło i lewą nogę (powyżej stawu skokowego) i pomierzyć w domu lub przynieść do Katedry.

Liczba lotek drugorzędowych:

L. ridibundus – 14, *L. canus* – 20, *L. argentatus* - 20

Anas platyrhynchos

1. Kolorowe obrączki zakładamy tylko w: Trójmieście, Starogardzie Gdańskim, Szczecinie, Olsztynie, Elku i Ostródzie.
2. Obrączkując krzyżówkę **konieczn**ie trzeba zapisać nie tylko miejsce obrączkowania (czyli dzielnicę miasta), ale także obiekt, np. staw przy ul. Subisława. Wykaz nazw obiektów do ściągnięcia ze strony internetowej Kulinga. W wykazie zaobráczkowanych ptaków zapisać obiekt w dodatkowej rubryce za Uwagami.
3. Zapoznać się z instrukcją oznaczania wieku oraz instrukcją zbierania próbek na ptasią grypę.
4. Piąta, zewnętrzna duża pokrywa lotek II-rzędowych (lewe skrzydło). WYRWAC i schować do woreczka podpisanego numerem obrączki, opisać płeć i wiek.
5. Pobranie pokryw zaznaczamy w rubryce KARPİE symbolem +, ich brak symbolem –
6. Ptakom, które mają już obrączki (kontrole) wyrywamy pokrywy na skrzydło prawym!

TYPY OBRĄCZEK

- La** - Phylloscopus, Regulus, Aegithalos, Ficedula, Certhia
Ka - Parus, Fringilla, Emberiza (bez CIT i CHL), Erithacus, Sylvia, Acrocephalus (bez ARU), Locustella, Luscinia, Lullula, Carduelis, Saxicola, Serinus, Carpodacus, Anthus, Motacilla, Calcarius, DENMIN, jaskółki,
Ns - CALTEM, CALUTA, EMBCIT,
J - CALPIN, CALFER, CALLBA, Phalaropus, ACTHYP, CHADUB, LYMMIN, XENCIN, CHAALE, BOMGAR, COCCOC, ACRARU, Alauda, Galerida, CARCHL, LANCOL, LANSEN, Loxia, Miliaria, PLENIV,
T - TRIGLA, CHAHIA, Cinclus, TURILI, TURPHI, CALMAR
H - CALCAN, AREINT, PHIPUG(F), GALGAL, CHAMOR, STEAEA, STEHIR, Caprimulgus, Dendrocopos (bez MIN), LANEXC, LANMIN, LARMIN, Picoides, Sturnus, Turdus (bez ILI i PHI), UPUEPO,
G - TRITOT, TRINEB, TRIERY, PHIPUG(M), PLUSQU, PLUAPR, LIMLAP, VANVAN, GALMED, RALAAQ, PORANA, CRECRE, CUCCAN, FALCOL(M), GARGLA, ACCNIS (M), Picus,
PL - STESAN
F - LARRID, LARCAN, LARMEI, Stercorarius, NUMPHA, LIMLIM, SCORUS, RECAVO, BUROED, Bonasia, CIRPYG (F), CIRPYG, PICPIC, CORMON, FALCOL(F), FALSUB, FALTIN, ACCNIS(F,P), Dryocopus, IXOMIN, COLOEA
E - HAEOST, NUMARQ, LARFUS, CIRARE (M), CIRCYA (F,P), CORONE, CORFRU, STECAS, COLPAL,
Ds - LARARG, LARCAC, LARMIC, LARMAR, LARHYP, CIRARE (F,P), NICNIC,
Da - BUTBUT, FALPER, ACCGEN (M), PERAPI, Milvus, STRALU, TYTALB,
Cs - ARDEA, BOTAURUS, BUTLAG, CORRAX,
Ca - ACCGEN (F), STRURA,
B - Cicionia, Grus, Aquila (orliki), PANHAL,
A - CYGCYG, CYGBEW, CYGOLO
P - GALCHL, TACRUF, ANAPEN, ANAQUE, ANAACU, ANACLY, ANASTR, ANACRE, ALCTOR, PODNIG, PODAUR,
S - FULATR, ANAPLA, NETRUF, AYTFUL, AYTFER, AYTMAR, TADTAD, BRARUF, BUCCLA, CLAHYE, Melanitta, MERGUS, PODTUS, PODENA, SOMMOL, URIAAL,
W - ANSER, PHACAR, BRACAN, BRABER, BRALEU, Gavia,
Y - CHLNIG, CHLLEU, CHLHYB, STEALB, Alcedo
X - Streptopelia

Podkreślono gatunki kulingowskie